MASONI POVIJEST MAGIJE U EUROPI I HRVATSKOJ

TAJNA DRUŠTVA MODERNE EUROPE: Što rade slobodni zidari, Zlatna zora, teozofi i O.T.O.

PIŠE: **DR. SC. DENIVER VUKELIĆ** 04/10/2023, 18:22

Obnovom europske kulture nakon srednjeg vijeka, razvojem trgovine, obrazovanja, komunikacije i širenjem te međusobnim isprepletanjem različitih europskih i izvaneuropskih kulturnih utjecaja, od humanizma i renesanse naovamo, magijsko, ezoterijsko i okultno ponovno je postalo popularno.

Ipak, kako u dominantno kršćanskoj Europi od 15. do 19. stoljeća i dalje nije bilo pogodno, a često ni zakonski dopušteno, širiti različite duhovne i magijske sinkretičke ideje i zanimanja javno, ubrzo su se počela osnivati i različita inicijacijska tajna društva, temeljena na modelima srednjovjekovnih cehova i bratovština, no s jednom razlikom – sada su okupljala pripadnike različitih interesnih i klasnih skupina, ponajprije obrazovane ljude iz visokog i niskog plemstva te bogatoga građanstva.

Srednjovjekovni cehovi, poglavito bratovštine operativnih zidara, graditelja palača, utvrda i katedrala najvažnije su srednjovjekovno društvo koje je osim za okupljanje, prenošenje tajni zanata, zaštitu svojih članova i njihovih znanja imalo i inicijacijski sustav i znakove prepoznavanja te druge elemente tajnog društva. No postojala su i druga zanatska društva osim zidarskih, primjerice cehovi bravara, stolara i tesara.

Bratstvo ružina križa

Jedno od tajnih inicijacijskih društava čiji je utjecaj u ranome novom vijeku na europski okultizam bio toliko jak da se osjeća i danas bilo je Bratstvo ružina križa ili rozenkrojceri, društvo koje je najvjerojatnije imalo presudan utjecaj na graditeljske cehove i uopće ih usmjerilo prema stvaranju slobodnog zidarstva kakvog danas poznajemo.

Rozenkrojceri su se od sredine 17. stoljeća uključivali u rad operativnih zidarskih cehova, a nakon što su postali prihvaćeni kao spekulativni zidari, počeli su se koristiti simbolima graditeljstva kako bi širili svoje ideje, ali na simboličnoj razini, kao graditelji čovječanstva. Najvjerojatnije su upravo rozenkrojceri unijeli hermetističke, ezoterijske i kabalističke ideje u rituale cehovskih operativnih zidara, kao i stupanjsku hijerarhiju, te tako postali jedan od glavnih uzroka velikog širenja tajnih inicijacijskih društava u Europi.

Također, vidljivo je da su mnogi hermetistički i alkemijski simboli prešli u slobodno zidarstvo te se danas često smatra da je slobodno zidarstvo samo suvremeniji nastavak staroga kasnoantičkog i srednjovjekovnog hermetizma.

Masoni

Eksplozija inicijacijskih tajnih društava u Europi dogodila se u 18. stoljeću, a polazište je imala u Škotskoj, gdje je potkraj 16. stoljeća William Schaw, škotski kraljevski Majstor radova razvoj i transformaciju škotskih cehova tradicionalnoga zidarskog obrta počeo usmjeravati u nacionalnu mrežu stalnih loža, odnosno udruženja. Dotad su cehovi zidarskih i drugih obrta bili usko specijalizirana bratstva koja su se brinula za čuvanje posebnih strukovnih znanja, kontrolu tržišta, dobrobit svojih članova te njihove obitelji nakon njihove smrti.

Tko su hrvatski masoni? Upoznajte društvo s tajnama koje postoji 300 godina, progonjeni i priznati, njihov je stvarni utjecaj poznat samo odabranima

Kroz tisuće dokumenata koji su sve do nedavno ležali zakopani po javnim i privatnim arhivama, istraživači Blaga & misterija više od tri godine rade na rekonstrukciji masonskog pokreta koji postoji na području današnje republike Hrvatske. Sažeto i kratko, povijest masonskog … Nastavi čitati Otkrij!

Blaga & misterije 0

Te nove, stalne lože nedugo potom postale su otvorene i za članove koji, u konkretnom slučaju, po struci nisu bili zidari, a glavna im je svrha poslije postala izgradnja društva prema načelima srednjovjekovnih zidarskih udruženja u kombinaciji s vjerovanjima o prenošenju znanja svete geometrije, renesansne ezoterije i oblika ceremonijalne magije te drugih vjerovanja o skrivenim znanjima drevnog Egipta i biblijskog kralja Solomona, ali i obrednim ceremonijalnim činovima preuzetima po uzoru na različite orijentalne religije i kultove.

Upravo je prvostupanjska inicijacija jedan od najvažnijih i najranijih rituala u onom što će se uskoro nazvati slobodnim zidarstvom. Počela se razvijati i oblikovati unutar tog sustava ponajprije u Škotskoj i Engleskoj od kraja 17. stoljeća, a potpuno se razvila u prvim godinama 18. stoljeća. Slobodnozidarski bi kandidat tijekom tadašnjih inicijacija, očiju i ruku povezanih povezom s posebnim čvorom, što je simboliziralo lutanje u tami, ogoljenih grudi i bez imovine, doveden pred vrata lože te bi mu oštrica mača bila položena na srce, a uklonila bi se nakon ispravnoga ceremonijalnog odgovora.

Kroz sjenke prošlosti, između silnica vremena, tragamo za ostavštinom tajanstvene masonske lože Prudentia čiji utjecaj i danas svi osjetimo

Silnice vremena i strune utjecaja i danas od znatiželjnika čuvaju neuglednu prizemnicu smještenu uz dvorišni zid zagrebačkog nadbiskupskog dvora. Kuća na adresi Vlaška 5 u javno dostupnim izvorima raspoznaje se kao Kuća Lacković-Žigrović. Dok prolaznici vide platno s lažnom fasadom … Nastavi čitati Otkrij!

Blaga & misterije 0

Nakon primanja kandidat bi bio svučen do gola i potom ponovno odjeven u bijelu odjeću. Tad bi ga upoznali s četiri glavne strane kompasa, istokom za mudrost, zapadom za snagu i jugom za ljepotu, a sjever bi se ignorirao kao mjesto mraka. Kandidat bi potom, kleknuvši, dao zakletvu tajnosti koja je uključivala opis strahovitih kazni ako je prekrši. Na kraju bi mu bila pročitana Instrukcija o etičnom ponašanju te bi mu bili pokazani alati njegova stupnja. Slobodnozidarske lože obično su u središtu svojega ceremonijalnog prostora imale, i još imaju, sjedište starješine ispred kojeg su položeni najvažniji simboli i alati za rad, pješčani sat te Biblija kao sveta knjiga. Prostor rada obično se prije uporabe posvećivao kukuruzom, vinom, uljem i solju, što je također prežitak magijskih činova. Različiti izrazi, pravila i simboli iz hermetističkih, alkemičarskih i drugih tradicija ugrađeni su u slobodnozidarsko predanje o navodnom znanju koje potječe iz starine, u vrijeme drevnih početaka slobodnog zidarstva.

Vrste slobodnih zidara

Članovi primljeni u slobodnozidarsku ložu nazivali su se prihvaćenim zidarima, a najčešće su bili ugledne osobe iz društva koje su mogle pridonijeti bratstvu. Tako je prije svih ostalih inicijacijskih društava nastalo slobodno zidarstvo, zvano još i masonerija ili framasonstvo. Prema jednoj od teorija o postanku bratstva, tako su nazvani zato što su izvorni operativni zidari i kamenoresci imali mnogo više slobode i mnoge veće povlastice od državnih i crkvenih davanja. Prema drugoj teoriji, ime bratstva potječe od engleskog izraza freestone mason, a freestone označuje “kamen za obradu”, “krečnjak”, “tesanik”. Od svojih je početaka ovaj pokret isticao “moralno oplemenjivanje” i “rad na čovjeku” zastupajući liberalno-prosvjetiteljske i antiklerikalne ideje.

Kronike slobodnih zidara: od osnivanja, idealizma i javnog djelovanja, do zabrana i sukoba sa agentima UDBA-e

Tog dana u zagrebačkoj Vlaškoj 5 bljeskalica foto aparata osvijetlila je freske tamne sobe bivše lože slobodnih zidara Prudentia koja je gotovo stoljeće i pol ranije djelovala u Zagrebu. Bilo je proljeće, 1940. godine i dolazio je rat. Progoni samo … Nastavi čitati Otkrij!

Blaga & misterije

2

Slobodni su zidari kao i prvotni cehovi operativnih zidara organizirani u radionice zvane ložama, svaka sa svojim imenom, a lože pojedine zemlje od 18. stoljeća do danas organizirane su u veliku ložu, no neke zemlje imaju i više velikih loža. Velikim ložama na čelu upravlja Veliki majstor. Najčešće razine inicijacijskog napredovanja člana organizirane su prema tzv. Ivanovoj opservanciji, a u Ivanovskim ili Plavim ložama na tri stupnja, učenika, pomoćnika i majstora, te na mnogo više stupnjeva po nekim drugim opservancijama, primjerice škotskoj, koja ima trideset tri stupnja. Potkraj 17. stoljeća sustav ložinskog slobodnog zidarstva prenesen je iz Škotske u Englesku, u kojoj se potpuno razvio do 1720. godine, a u 18. stoljeću prenesen je i u Francusku te Njemačku. Prva velika loža Engleske osnovana je 24. lipnja 1717. godine (na blagdan sv. Ivana Krstitelja, stoga se i taj sustav naziva sustav ivanovskih loža) u Londonu kao Velika loža Londona i Westminstera, a poslije je promijenila ime u Velika loža Engleske.

Kako su različite forme masonerije kroz povijest utjecale na Hrvatsku?

Kao što smo vidjeli u prošlim nastavcima ovog feljtona (linkovi), osnivanje masonerije na Hrvatskim prostorima i u njenom civilizacijskom susjedstvu bilo je istovremeno sa europskim trendovima i društvenim strujama. Nakon debakla i poraza reformskih struja u Habsburškom carstvu na kraju ... Nastavi čitati Otkrij!

Blaga & misterije 0

To je bila prva slobodnozidarska velika loža, a sastavljena je bila od četiri londonske lože koje su se zvale po imenima javnih mjesta, odnosno taverni i krčmi u kojima su se članovi okupljali. U Velikoj je Britaniji glavni poticaj slobodnom zidarstvu bila mogućnost povezivanja kršćana svih denominacija te korištenje i dijeljenje zajedničkoga društvenog i intelektualnog života u skrivenom svijetu bez onodobnih profanih religijskih trzavica. S druge strane, u ostatku Europe počele su se ubrzo razvijati i tendencije prema razvijanju ezoteričnog i političkog potencijala. Slobodnozidarski ritual postajao je sve složeniji, a stupnjevi su se inicijacije množili. U mnogim su društvima magijska komponenta i zahtjev za očuvanje drevnog i ezoteričnog znanja postali stoga još istaknutijima. S obzirom na to da je slobodno zidarstvo bilo od početka kritičko prema Katoličkoj

Crkvi kao instituciji, ona je vrlo brzo počela istupati protiv njihove ideologije.

Prva slobodnozidarska loža na tlu hrvatskih povijesnih zemalja, loža Ratno prijateljstvo utemeljena je 1759. godine u Glini. Tu je ložu osnovalo hrvatsko plemstvo i njezini su članovi većinom bili hrvatski časnici, sudionici Sedmogodišnjeg rata, a od 1768. do 1770. godine predvodio ju je nećak Josipa Kazimira Draškovića, grof Ivan VIII. Drašković, koji ju je pretvorio u najatraktivniju ložu u zemlji i kojeg se, uz velikog župana Križevačke županije grofa Stjepana Niczkyja, smatra začetnikom hrvatskoga slobodnog zidarstva. Loža je bila pod jakim utjecajem francuskoga slobodnog zidarstva tako da su se i svi ritualni obredi obavljali na francuskom jeziku. Postupno su uz nju nastale i druge lože na hrvatskom tlu.

Prva zabrana masonerije u na Hrvatskim prostorima bila je zbog zalaganja za federalizaciju Habzburške monarhije

Revolucionarna klima koja je zavladala na kraju osamnaestog stoljeća dovodi do dugotrajne zabrane rada masonerije u Habsburškoj monarhiji, koja se carskim dekretom uvedena 1795. godine, nakon uhićenja i ispitivanja hrvatskog književnika, znanstvenika filozofa Ignjata Martinovića. Uloga i agenda Ignjata, punim … Nastavi čitati Otkrij!

Blaga & misterije 0

U Velikoj Britaniji u 19. stoljeću niču i druga inicijacijska tajna društva prema slobodnozidarskom modelu, poglavito nakon rasta popularnosti slobodnog zidarstva, koje je podržavalo više i niže plemstvo te je bilo prisutno zamalo u svakom gradu i bilo dijelom svakodnevnoga lokalnog kulturnog života. Sredinom 19. stoljeća u škotskom gradu Melroseu održana je i velika javna parada u kojoj su članovi tamošnje slobodnozidarske lože nakon svečanog javnog izbora časnika hodali gradom u povorci s bakljama i zastavama predvođeni glazbenim sastavom limene glazbe.

Slobodno zidarstvo je snažno utjecalo i na ostala udruženja, a prema slobodnozidarskom ustroju, nastali su u Britaniji i prvi strukovni sindikati, operativna udruženja radnika neke struke koja su naslijedila srednjovjekovne cehove. Mnogi su od njih početkom 19. stoljeća bili organizirani upravo prema sustavu loža koordiniranih velikom ložom te prema slobodnozidarskom modelu.

Zanimljivo je da su u svoj rad uvrstili i zastave, posebnu odjeću, regalije, ceremonije i vlastite inicijacije. Osim sindikata, slične su obrasce preuzela i mnoga dobrotvorna društva i bratstva koja su se brinula za svoje članove kad bi ostarjeli i onemoćali te se bavila i drugim humanitarnim aktivnostima. Takva su udruženja postala jako popularna te su do kraja 19. stoljeća imala i do četiri milijuna članova u Britaniji.

Bratstvo mlinara

Tijekom 18. stoljeća u Škotskoj su nastala i druga tajna društva kao što su Bratstvo mlinara kako bi se ograničio pristup u onodobno sve unosnije tržište tog zanimanja. Bratstvo mlinara također je bilo organizirano kao tajno društvo sa svojim vlastitim inicijacijama, lozinkama i profesionalnim tajnama, a članovi su sastanke održavali noću te širili različita vjerovanja i praznovjerja o sebi, primjerice da članovi imaju tajne magijske moći za koje plaćaju čitanjem Biblije unatrag tri puta tijekom tri godine. Njihova je inicijacijska ceremonija do kraja 19. stoljeća poprimila i neke elemente namjerne blasfemije i ismijavanja kršćanstva, uz parodije kršćanskog katekizma, vjeronauka i svete mise te rukovanje "vražjom rukom", povlačenje lanaca po podu i drugih sličnih sotonističkih elemenata tijekom inicijacija ili radova radi posebnih efekata i doživljaja.

Bratstvo konjušara

Početkom 19. stoljeća u Britaniji su konji zamijenili dotad uobičajene volove za vuču i treniranje te je uzgoj konja u te svrhe postao unosan posao u Škotskoj. Tako je nastalo Bratstvo konjušara. Kako je to zanimanje privlačilo sve veći broj mladih ljudi, ustrojeno je također prema modelu preuzetom od slobodnog zidarstva, uz vlastite inicijacije, lozinke, ceremonije, »tajno znanje« i regalije. Sačuvani su tako i opisi dijela inicijacije u kojem bi adepti dobivali tajnu riječ koju nikada ne bi smjeli nikome otkriti ili zapisati, a nedugo poslije inicijacije namjerno bi bili natjerani da zapišu tu tajnu riječ te bi odmah potom zbog prekršaja bili izbičevani. Bratstvo konjušara preuzelo je ceremonijalni dio od Bratstva mlinara, pa su također imali religijski blasfemičnu ceremoniju darova kruha i viskija, a ceremoniju je vodio lažni svećenik uz blasfemično čitanje katekizma i parodije mise te uz prikaze susreta s vragom. Društvo se uskoro raširilo po cijeloj Škotskoj te dijelovima Engleske, posvuda gdje su na farmama radili Škoti.

Šokirajuće natruhe sotonizma i ismijavanja na ceremonijama mlinara i konjušara bili su izravna parodija dominantnog prezbiterijanskog kršćanstva tog doba, a često se na sastancima žestoko pilo uz sočne šale, pjesmu i zdravice koje su često ismijavale konvencionalni moral. Stoga se tajna društva mlinara i konjušara, za razliku od slobodnog zidarstva, mogu smatrati muškim antidruštvima temeljenima na namjernom lošem ponašanju u privatnim i kontroliranim uvjetima.

Također, smatra se da su neki elementi njihovih ceremonija mogli nastati i iz popularne folklorne predodžbe vještičjeg sabata kakav se mogao naći u škotskim predajama tog doba. Zbog tihog miješanja elemenata neki su znanstvenici ranoga 20. stoljeća smatrali da su konjušari, mlinari, slobodni zidari i vještičarstvo drevne organizacije nastale na prežitcima starih kultova plodnosti.

Za razliku od tih tajnih društava nastalih po uzoru na slobodne zidare, ali i iskrivljavanjem njihovih ideja, druga vrsta tajnih društva 19. stoljeća bavila se nešto drukčijim aktivnostima, onima poglavito ezoteričnima i magijskima. Riječ je ponajviše o zatvorenim redovima magičara koji su se inspirirali postrenesansnom željom za učenjem učene i pisane magije, a djelomice su nastali i kao grana znanosti i antipod tadašnjim racionalističkim strujanjima u Europi koje su parodirali.

Rozenkrojcersko englesko društvo

Suradnjom nekih britanskih slobodnih zidara kao što su Kenneth Mackenzie i Robert Wentworth Little te prihvaćanjem tih ezoterijskih tradicija i pogleda, nastalo je Rozenkrojcersko englesko društvo (lat. Societas Rosicruciana in Anglia) 1866. godine. Ono je u svoje radove uključivalo i izučavanje kabale, hermetističkih te drugih tajnih tekstova antičkog svijeta. Bilo je ograničeno na slobodnozidarski stupanj majstora, imalo je hijerarhiju od tri reda s po tri stupnja, a predvođeno je Najvrednijim vrhovnim magom. Takva je struktura bila preuzeta i napravljena po uzoru na njemačko društvo iz 18. stoljeća zvano Gold und Rosenkreuz. Osim njih, važno je bilo i ezoterično Teozofsko društvo.

Teozofsko društvo

Osnivanje Teozofskog društva pokrenula je ruska plemkinja Helena Petrovna Blavatsky (1831. – 1891. g.) zajedno s Henryjem Steelom Olcottom, Williamom Quanom Judgeom i drugima te je ono osnovano 1875. godine u New Yorku, a potom se raširilo diljem Sjeverne Amerike, Europe i Indije. Helena Blavatsky je 1888. godine izdala svoje teorije u obliku knjige Tajna doktrina.

Teozofija (grč. θεοσοφία, theosophia, božanska mudrost) je “mistično-ezoterična doktrina, koja je nastojala povezati filozofska istraživanja i teme s mističnim nastojanjima spoznaje Boga. U osnovi, to je panteističko-duhovni pokret, duboko ukorijenjen u hinduizmu i budizmu. Osnovni teozofski stav opisuje postojanje visokorazvijenih učitelja koji upravljaju ljudskom civilizacijom, pri čemu se ne misli na duhovna bića, već na pojedince, koji su ciljanim duhovnim razvojem navodno stekli nadljudske sposobnosti. Teozofi za sebe kažu da je teozofija Drevna ili Prastara Mudrost koju su još poznavali stari Indijci, a koja je u Egipat dospjela iz Atlantide.”

Nema religije iznad istine: skrivene tajne teozofije u Hrvatskoj

Poznavaoci mističnog i okultnog u većini slučajeva na početcima svojih putovanja susreću se s teozofijom, Teozofskim društvom i ponajviše s jednom od njezinih vodećih suosnivačica, ruskom groficom Helenom Petrovnom Blavatskom. No, mnogo je manje poznato koliko je teozofija bila raširena … Nastavi čitati Otkrij!

Blaga & misterije 0

I Teozofsko je društvo, kao i slobodno zidarstvo, bilo organizirano u lože, no imalo je i još ima mnogo javnije lice od drugih tajnih društava organizirajući javna predavanja diljem svijeta. Glavna ideja Teozofskog društva bila je da se iza svih svjetskih religija i vjera krije jedna univerzalna tajna mudrost koju tek treba spoznati, a glavni moto Teozofskog društva bio je i jest: *»Nema veće religije od istine.«* Prema osnivačima društva, najčišći izvor te mudrosti mogao se naći u tada još na Zapadu ne osobito poznatim istočnim učenjima budističke i hinduističke literature. No, oni nisu samo obećavali teorijsko znanje već i praktične magijske pomoći. Helena Blavatsky tu je mudrost povezivala s izvorom još starijim od onih na koja su se pozivala druga tajna društva povezujući je izravno s navodnim polubožanstvom koje obitava na Himalaji, odnosno njegovim inkarnacijama. Jedan od najvećih duhovnih utjecaja teozofije popularizacija je ideje reinkarnacije na Zapadu tijekom 20. stoljeća.

No, ni Societas Rosicruciana ni Teozofsko društvo nisu stvarno prakticirali ritualnu magiju. Teozofsko društvo upravo je u te svrhe 1886. osnovalo svoju Ezoterijsku sekciju za proučavanje magije. Uskoro su porasle tendencije među britanskim teozofima zbog želje dijela članstva da se više ne proučava toliko indijska i tibetanska tradicija, već da se usredotoči na europska i bliskoistočna okultna učenja.

Hermetičko društvo

Tako je 1884. godine osnovano Hermetičko društvo, a već 1888. godine vođe Societasa Rosicruciane William Wynn Westcott i Samuel Liddell Mathers objelodanili su postojanje društva koje će postati poznato kao Hermetički red Zlatne. Kao i Rosicruciana, ovaj je red bio tajno društvo sa stupnjevanom hijerarhijom, inicijacijom i korijenima u zapadnim ezoteričkim tradicijama. No, za razliku od mnogih, Red nije bio ograničen spolom, vjerom ili prethodnom pripadnošću slobodnom zidarstvu. Usto, za razliku od većine, glavna im je svrha bila baviti se ritualnom magijom. Osnivači su objavili da je Red organizacija koja postoji jako dugo, a izvorno je vezana za njemački Gold und Rosenkreuz te iste polubožanske magove s Himalaja kao što je slučaj s teozofima.

S. L. Mathers je sustav rituala razvio miješajući antičke grčke, židovske, srednjovjekovne i ranonovovjekovne kršćanske magijske tradicije. Rituali su uključivali zazivanje egipatskih i grčkih božanstava te židovskih i kršćanskih anđela kao predstavnika sila i vrlina. Mathers je k tome, navodno 1896. godine, imao viziju egipatske božice Izide koja mu je zapovjedila da obnovi njezin kult te se u Redu nadalje radilo i na obnovi drevnih egipatskih misterija. Red je nudio složeno magično i hermetično učenje, a stupnjevi napredovanja odgovarali su kabalističkim sefirotima na Stablu života. Na svakoj je razini bilo potrebno svladati predviđenu količinu teorijskog i praktičnog znanja, a inicijacije u stupnjeve izvodile su se kao grupni rituali. Učenici su se podučavali hebrejskom alfabetu, astrologiji, alkemiji, divinaciji tarotom, geomantiji, psihonavigaciji, vidovnjaštvu, enokijanskoj magiji i drugome. Svaki je stupanj napredovanja bio obilježen drugom odjećom, bojom, simbolom, geslom itd., a napredovanje članova nadgledalo se s pomoću magijskih dnevnika koje su učenici morali pisati, što je kao praksa ostalo do danas.

Ordo Templi Orientis

Ordo Templi Orientis ili skraćeno O.T.O. inicijacijsko je i sinkretističko magijsko tajno društvo koje je osnovano potkraj 19. stoljeća, a u 20. i 21. stoljeću snažno je utjecalo na oblikovanje smjerova suvremene magijske prakse u Europi i svijetu.

O.T.O. je 1895. godine osnovao Carl Kellner, bogati austrijski industrijalac i slobodni zidar. O.T.O. je nastalo kao magijsko tajno društvo usredotočeno na seksualnu magiju kao ključ hermetičnih i slobodnozidarskih tajni. Kellner je tvrdio da su mu tajna znanja prenijela tri adepta, jedan sufi i dva hinduistička tantrička majstora kao ključ ezoterijskih misterija.

Nakon Kellnerove smrti vođenje društva preuzeo je Theodor Reuss, slobodni zidar, tantrički okultist, magus Societas Rosicruciana, osnivač oživljenog novog Reda iluminata i suosnivač njemačkog Teozofskog društva. Reuss je 1912. upoznao Britanca Aleistera Crowleyja i inicirao ga u visoki stupanj O.T.O.-a te mu dao titulu »kralja Britanije i Irske«. Reuss se 1922. godine odrekao vodstva i postavio Crowleyja za poglavara Reda. Crowley je u O.T.O. unio svoju vlastitu doktrinu, preuredio rituale te ciljeve i misiju Reda, proglasivši O.T.O. “misionarskom organizacijom novog eona” čiji je zadatak sačuvati bit civilizacije, njezine najviše domete gnostike i okultizma koji “pravilno vode stazom više istine”. Izvorna ideja osnivača bila je da se O.T.O. poveže i uklopi u slobodno zidarstvo, ali pod vodstvom Aleistera Crowleyja reorganiziran je prema idejama njegove Theleme kao središta i zakona religijskog načela. Postulati su toga Crowleyjeva zakona: “Čini što ti volja i to će biti sav Zakon” i “Ljubav je zakon, ljubav pod voljom.” Crowley se 1900. prvi put sukobio s Redom, koji ga je potom i izbacio te je iste godine otišao u Meksiko i njihove tajne objavio u svojem časopisu »Equinox«, što će dovesti i do postupnog propadanja Zlatne zore.

U Meksiku je Crowley razvio ritual samoinicijacije te zatražio titulu Adeptus Maior. Potom je otputovao na Cejlon, gdje se bavio jogom uz svojega bivšeg učitelja u Zlatnoj zori Allana Benneta, koji je u međuvremenu postao budistički svećenik. Crowley je 1904. godine napisao Knjigu Zakona koju mu je navodno izdiktirao natprirodni entitet imenom Aiwass, a koji mu se navodno objavio kroz vlastitu ženu nakon prizivanja egipatskog boga Horusa.

Iz Francuske su ga istjerali 1929. godine, a iste godine izašla mu je knjiga Magija u teoriji i praksi. Knjigu Ekvinocij bogova objavio je 1937., a Knjiga Thothova zajedno s THOTH tarot kartama, koje je pod njegovim vodstvom dizajnirala umjetnica Frieda Harris, objavljena je 1944. godine. Nakon Crowleyjeve smrti vodstvo O.T.O.-a preuzeo je njemački slobodni zidar Karl Johannes Germer, koji je ostao na njegovu čelu do 1962. godine kad ga je naslijedio Amerikanac Grady Louis McMurtry, zvan Caliph Hymenaeus Alpha 777. McMurtry je 1983. godine objavio Svete knjige Theleme, a O.T.O. se ubrzano raširio osnivajući kampove diljem Europe i svijeta. Crowleyjeva Knjiga Zakona postala je jedan od bestselera na svjetskom tržištu magijske literature. Pripadnici O.T.O.-a počeli su se smatrati društvom izabranika spasitelja čovječanstva u “novom eonu” kao i okultnim gnosticima. Magiju, odnosno magiku, kako je nazivaju pripadnici O.T.O.-a, smatraju povijesnim izvorištem iz kojeg se razvila znanost.

Na navedenim se primjerima može vidjeti koliko je zapravo slobodno zidarstvo utjecalo na sva ostala tajna magijska društva osnovana u 18., 19. i 20. stoljeću. Mnogi su članovi tih tajnih magijskih i drugih društava i sami bili slobodni zidari te su mnoge slobodnozidarske obrasce upravo namjerno preuzimali kako bi pokušali postići jednaku dokazanu funkcionalnost ovakvog tipa društva.

No, sa svim tim objektivnim i vremenskim odmakom, vidljivo je kako su društva poput, primjerice, Bratstva mlinara i Bratstva konjušara nastajala radi monopola i kontrole jednog tržišta, a usput kritizirajući suvremeno društvo, moralnost i licemjerje, namjerno odlazeći u krajnosti blasfemije prema službenoj religiji.

Također, teozofsko i druga spomenuta društva orijentirala su se na teoriju ili praksu magije, njezino proučavanje, akumuliranje i primjenjivanje, ali su također bila organizirana prema slobodnozidarskim modelima, doduše prilagođenima svojim potrebama. Pritom su uklonila neke od najvažnijih obilježja ekskluziviteta, spolnu, dobnu i vjersku pripadnost.

S populariziranjem magijskih praksi te njihovim uvođenjem u šire građansko društvo, u 20. stoljeću nastalo je nekoliko novovjerja na temeljima sinkretizma starovjerja, pučke magijske tradicije te elemenata ceremonijalne magije provučenih kroz filtar tajnih, sinkretističkih i magijskih društava nastalih od 18. do 20. stoljeća.

* * *

Ovaj članak je deveti dio serijala “Povijest magije u Europi i Hrvatskoj” Denivera Vukelića koji je objavljen u okviru pograma poticanja novinarske izvrsnosti Agencije za elektroničke medije.

Serijal pronađite na ovom linku.

AGENCIJA ZA
ELEKTRONIČKE
MEDIJE